

Petras, James F

پتروس، جیمز، ۱۹۴۷ - م.
بهرار مالی و دگرگونی‌ها: پدیده گسترده نظام سرمایه‌داری / تألیف جیمز پتروس؛ ترجمه اسماعیل سعیدان.
قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۶.

۱۵۹ ص.
انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۰. جلد ۱. علوم سیاسی: ۶۴-۱۳۸-۱۳۸-۱

فیل.
عنوان اصلی: Global depression and regional wars, c 2009.
کتابنامه، نمایه.

جنگ -- جنبه‌های اقتصادی.
War -- Economic aspects

اقتصاد بین‌الملل -- جنبه‌های سیاسی.
International economic relations -- Political aspects

سرمایه‌داری -- ایالات متحده.
Capitalism -- United States

صهیونیسم -- ایالات متحده.
Zionism -- United States

ایالات متحده -- روابط خارجی -- آمریکای لاتین.
Latin America -- United States -- Foreign relations

آمریکای لاتین -- روابط خارجی -- ایالات متحده.
Latin America -- Foreign relations -- United States

ایالات متحده -- روابط خارجی -- اسرائیل.
United States -- Foreign relations -- Israel

اسرائیل -- روابط خارجی -- ایالات متحده.
Israel -- Foreign relations -- United States

سعیدان، اسماعیل، ۱۳۱۱ -
مترجم.

سقای، یوزیا، محمد ناصر.
Saghaye-Biria, Mohamad Nasser

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
۳۳/۱/۱۷۱۱

۹۲۲،۳۳۰

۴۹۸۶۶۰۸

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

فروست

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

یادداشت

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتاب‌شناسی ملی

بحران مالی و رکود جهانی

بایدۀ فراگیر نظام سرمایه‌داری

تألیف جیمز پیترز

ترجمۀ اسماعیل سعیدان

ناقد: محمدناصر سقایی‌ریا

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۹۶

۱۳۷۰

شماره ردیف

علوم سیاسی-۶۴

شماره موضوعی

۱۳۹۶-۱۰۱

■ بحران مالی و رکود جهانی: پدیده فراگیر نظام سرمایه‌داری

● مؤلف: جیمز پیئرز

● مترجم: اسماعیل سعیدان / ناقد: محمدناصر سقایی‌بی‌ریا

● ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ع)

● چاپ: پاپیروس

● نوبت و تاریخ چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۶

● شمارگان: ۲۰۰

● قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، گوی ممتاز، پلاک ۳۸

● تلفن و نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۳۲۶

● شعبه تهران: خیابان انقلاب، بین خیابان ۱۲ فروردین و شهید منیرى جاوید، ساختمان شماره ۳۱۰، طبقه سوم، واحد ۱۱۲

● تلفن و نمابر: ۰۲۱-۶۶۳۶۶۱۲۱

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ع): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ع)

● تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۳۶۲۹

هرست مطالب

مقدمه معاونت پژوهش	۱۳
مقدمه	۱۷
فصل نخست: بحران مالی و رکود	۱۷
فراگیر نظام سرمایه‌داری	۲۱
مقدمه	۲۱
ناکامی کارشناسان اقتصادی	۲۴
بحران جهانی: تحلیل طبقاتی	۳۴
از انباشت بیش از حد تا سیطره سرمایه مالی	۳۵
نشانه‌های آغاز رکود	۳۷
بازارهای جهانی در ورطه سقوط آزاد	۴۱
تأثیر منطقه‌ای بحران جهانی	۴۱
امریکای لاتین	۴۴
اروپای شرقی و کشورهای کمونیست سابق	۴۸
آسیا: پایان توهم عدم وابستگی و رشد متکی به خود	۵۰

۵۳..... خاورمیانه؛ رکود اقتصادی و جنگ‌های منطقه‌ای

۵۵..... بحران بی‌سابقه.....

۵۷..... ناکامی در ریشه‌یابی ساختار بحران.....

۶۲..... برای بهبود وضع اقتصادی چه باید کرد؟.....

۶۴..... اولاً..... یاست عمومی؛ زندگی بهتر برای همه.....

فصل دوم: برنارد مدوف؛ ضربه شدید این کلاهبردار وال‌استریت بر

عدالت اجتماعی

۷۴..... شرح سابقه این کلاهبرداری بزرگ.....

۷۶..... کلاهبرداری بزرگ.....

۷۸..... جنبه مثبت کلاهبرداری مدوف (دست نامش عدالت).....

۸۴..... نتیجه‌گیری.....

۸۷..... نکته افزوده.....

فصل سوم: انتخاب بزرگ‌ترین کلاهبردار تاریخ اخیر

۸۹..... مقدمه.....

۹۳..... پیروان اردوگاه ترقی‌خواهان ناآگاه.....

۹۵..... کلاهبرداری اقتصادی اوپاما.....

..... دورویی اوپاما.....

..... اوپامای نظامی‌گرا از همتای قبلی خود پیشی می‌گیرد.....

۱۰۵..... نتیجه‌گیری.....

فصل چهارم: درس عبرتی که باید از سقوط وال‌استریت گرفت

۱۰۹..... ۱. تأمین اجتماعی در حال ورشکستگی.....

۲. ناامنی صندوق‌های بازنشستگی خصوصی.....	۱۱۰
۳. از بین رفتن شالوده بنیادین تولید اقتصادی.....	۱۱۱
۴. تزلزل شرکت‌ها.....	۱۱۱
۵. میری توسعه طلبی مبتنی بر نظامیگری.....	۱۱۲
تقویت نظامیگری و سرمایه مالی.....	۱۱۳
فصل پنجم: امریکای لاتین؛ چشم‌اندازهای سوسیالیسم در دوران رکود -	
بحران اقتصاد جهان	
مقدمه.....	۱۱۹
ویژگی‌های رکود - بحران کرونایی.....	۱۲۰
بی‌نظیر بودن سرمایه‌داری جدید - در دنیای ماضی.....	۱۲۱
رکود - بحران؛ پیامدهای داخلی.....	۱۲۵
صدمه رکود جهانی به امریکای لاتین.....	۱۳۱
راه نجاتی نیست.....	۱۳۷
نتیجه احتمالی رکود برای چپ‌گراها؛ سود یا زیان عظیم؟.....	۱۳۹
روابط امریکا و امریکای لاتین در سال‌های ۱۹۹۸-۲۰۰۸.....	۱۴۱
کاهش تسلط امریکا؛ قیام مردمی سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۳.....	۱۴۳
دوران استقلال نسبی؛ ۲۰۰۵-۲۰۰۸.....	۴۶
از رونق اقتصادی تا ورشکستگی؛ سال ۲۰۰۸.....	۱۱۸
ارزیابی دقیق شرایط فعلی.....	۱۵۴
چشم‌انداز روابط امریکای لاتین با امپراتوری امریکا.....	۱۶۰
تأثیر سرمایه‌داری سال ۲۰۰۹ بر روابط بین امریکا و امریکای لاتین.....	۱۶۵

۱۷۰..... امریکای لاتین؛ چه باید کرد؟

فصل ششم: سیاست اوباما در امریکای لاتین

۱۷۸..... فروپاشی اقتصاد مبتنی بر صادرات

گرایش کشورهای گروه ۲۰ (G20) به حمایت از تولیدات داخلی و تقویت

۱۸۷..... صندوق بین‌المللی پول

۱۹۰..... با جهان‌گردان را باید پذیرفت یا نه؟

فصل هفتم: توجیه به ناهای اقتصادی در جریان انتخابات؛ مورد ونزوئلا

نظامی انتخاباتی؛ اصل و ساختار

۱۹۶..... نقش رسانه عمومی در اعمال نفوذ در سیاست‌های کلی

۲۰۶..... رفع موانع با تغییر از طریق روند دموکراتیک

۲۰۸..... مرحله گذر به دموکراسی

۲۱۱..... اقدامات مهم برای تقویت مردم‌سالاری در ونزوئلا

۲۱۲..... پیروزی سوسیالیست‌های ونزوئلا در انتخابات سرنوشت‌آمیز نوامبر ۲۰۰۸

۲۱۶..... سوسیالیسم مردمی و اصلاح قانون انتخابات فوریه ۲۰۰۹

۲۲۰..... تداوم ایجاد موانع در مقابل مردمی شدن امور

فصل هشتم: استادان شکست‌خوردگی؛ عقب‌نشینی امپریالیسم

رجزخوانی ستیزه‌جویانه

۲۲۰..... مقدمه

۲۳۱..... جغرافیای شکست‌های امپریالیستی

۲۳۱..... عراق و ایران

۲۳۴..... آفریقا

۲۳۵	آسیای جنوبی
۲۳۷	قفقاز
۲۳۹	رائیل اعراب
۲۴۰	نبرد غربی
۲۴۱	پیامدهای خارجی شکست راهبردهای نظامی
۲۴۲	پیامدهای داخلی شکست توسعه‌طلبی نظامی
۲۴۵	نتیجه
	فصل نهم: رژیم '۱۰۰؛' شکستی قدرتی صهیونیستی و جنگ‌های منطقه‌ای
۲۵۱	تسلیم اوپاما به خواست‌های اسرائیل
۲۵۱	تهاجم اسرائیل به غزه
۲۵۲	فعالیت‌های غیرقانونی اسرائیل در منطقه
۲۵۳	محکومیت کنفرانس جهانی علیه نژادپرستی توسط اسرائیل
۲۵۳	انتصاب مشاوران و سیاست‌گذاران مهم در خاور میانه
۲۵۵	انتصاب چارلز فریمن
۲۶۰	قطع پیوند ایران و سوریه
۲۶۱	تضعیف و ویران‌سازی ایران
۲۶۲	نادیده گرفتن امتیازات و کمک‌های ایران
۲۶۴	تنبیه ایران و ممانعت از توسعه انرژی هسته‌ای آن کشور
۲۶۵	مبارزه گسترده‌تر علیه مسلمانان و اسلام
۲۶۶	اجرای خواسته غیرقانونی در اورشلیم
۲۶۷	پیامدهای کنترل سیاست خارجی آمریکا توسط صهیونیست‌ها

۲۶۹ اکنون آنها اسرائیلی‌های پیشرو اوپامایند

فصل دهم: برتری خاورمیانه‌ای اسرائیل از غزه تا تهران؛ فشار شدید

امپریالیستی

۲۷۹ مقدمه

۲۸۰ حمله به غزه؛ تمرین نهایی برای حمله به ایران

۲۸۲ تهدیدات آشکار و بخشودگی پنهانی از مجازات

۲۸۵ غزه؛ از نواحی خدمت‌کننده آمریکا و کاخ سفید

۲۸۷ حمایت از سروغ دولت اسرائیل

۲۸۸ تهدید ایران از سوی نیروهای نظامی اسرائیل

۲۹۳ نفوذ شدید صهیونیست‌ها در دولت اوپاما

۳۰۳ دستورالعمل دنیس راس برای جنگ ایران

۳۰۸ محدودیت‌های احتمالی خارجی در جنگ آمریکا، اسرائیل و صهیونیسم با ایران

۳۱۶ نتیجه

فصل یازدهم: سیاست اسرائیل در ویرانگری و تخریب‌کنندگان و

تأمین‌کنندگان تسلیحات

۳۲۳ مقدمه

۳۲۸ نوار غزه شمالی

۳۲۹ شهر غزه

۳۲۹ نوار غزه مرکزی

۳۲۹ خان یونس

۳۳۰ رفح

متحدان خارجی؛ رؤسای سازمان‌های مهم یهودیان امریکایی (PMAJO).....	۳۳۲
ZPC و جنگ براندازی در غزه.....	۳۳۴
فاع از جنگ براندازانه اسرائیل.....	۳۳۶
مناجی در جهت توجیه دروغ بزرگ اسرائیل.....	۳۳۸
نقش تبلیغی سازمان‌های دینی یهودی.....	۳۴۳
فریاد ابراهیم چیست؟.....	۳۴۵
چه باید کرد؟.....	۳۴۸
پیوست.....	۳۵۳

فصل دوازدهم: حایات ایران؛ جنجال دست‌کاری در انتخابات

مقدمه.....	۳۵۹
جنجال تقلب در انتخابات.....	۳۶۱

فصل سیزدهم: استعمار نو در جهان صنعتی-کشاورزی جدید

مقدمه.....	۳۷۰
استثمار قدیم و جدید زمین‌های کشاورزی.....	۳۷۱
لیبرالیسم نوظهور امپریالیسم کشاورزی جدید.....	۳۷۳
کشورهای هدف امپریالیسم کشاورزی.....	۳۷۸
پیامدهای کنونی و آینده امپریالیسم کشاورزی.....	۳۸۰

فصل چهاردهم: جنگ‌های منطقه‌ای و نظر ترقی‌خواهانه غرب

ترقی‌خواهان امریکا و جنبش‌های مقاومت جهان سوم.....	۳۹۰
--	-----

فصل پانزدهم: قلعه حیوانات اوپاما؛ جنگ‌های شدیدتر و خونین‌تر برابر

است با صلح و عدالت

فصل شانزدهم: شکست سیاست خارجی اوپاما

مقدمه.....	۴۰۵
کنفرانس سران قاره آمریکا؛ امریکا در معرض انزوا و اختلاف.....	۴۰۸
کنفرانس ناتو؛ تشدید نظامیگری اوپاما و نیاز به متحدان جدید.....	۴۱۵
انقضای میهن‌پرستی و فرصت‌های ازدست‌رفته.....	۴۱۸
کریه شمالی؛ افشای یک سیاست.....	۴۲۳
افغانستان و پاکستان؛ گسترش جنگ و بی‌ثباتی در تک‌کشور وابسته.....	۴۲۴
سیاست اسرائیل.....	۴۲۶
پیامدهای سیاست شکست‌خورده اوپاما.....	۴۳۰
نمایه‌ها.....	۴۳۷

مقدمه معاونت به شیخ

حقیقت اصیل ترین، جرمانه ترین و بیاترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صانع جانها که در راه آن نباشند، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه ها و ترفند ها که به مسخ آن نساخته اند. چه تلخ واقعی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سرزند و سرفراز است و باطل از بین رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت بدنه از برشت حق، وام دار کوشش های خالصانه و پایان ناپذیر حقیقت جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته اند. در این میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به ویژه اسلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و جانشینان برحق و گرامی علیه السلام برجسته ترین است.

دانشمندان نام آور شیعه رسالت خطیر و بی نظیر خویش را بهره گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم

ظلمت پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌یژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشواری‌تر است.

در جهان تابع، به‌هشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، به‌ویژه اصول و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به‌جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزون آن مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی بازیابند. ولی در قلمرو دانش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که سایه نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان ردپای ابتکارات و به‌ویژه دست‌انداختن‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش درپیش است. از این‌رو، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی* در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله امام‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآورد نیازها، نگرانی و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و به عدالت ناکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است که در بحران و رکود مالی که به قلم مترجم ارجمند آقای دکتر اسماعیل سیدان به فارسی برگردان و توسط حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدناصر سیدی بر ریا نته‌هایی به آن افزوده شده است. هدف اصلی نویسنده ارائه فضای جامعه آمریکا شورهای آن قاره در قلمرو فوق برای پرده برداشتن از نفوذ صهیونیست‌ها است.

معاونت پژوهش از مترجم و ناقد محترم و حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر قاسم شبان‌نیا که با مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اقبال غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند منان خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی*

مقدمه

کتاب پیش رو با عنوان بحران مالی و رکود جهانی که جیمز پیترز (۲۰۰۸) آن را نوشته و آقاسی عیسی سعیدان نیز به فارسی ترجمه کرده، عمدتاً مربوط به فضای جامع‌الاسک و کشورهای آن قاره است. در عین حال اطلاعات و تحلیل‌های ارائه شده از جهات متعددی از نقشه‌ها و الگوهای پرده برمی‌دارد که توسط صهیونیست‌های صاحب‌نفوذ در امریکا طراحی و به اجرا گذاشته می‌شود و برای بمنوری اسلامی ایران و علاقه‌مندان به سیاست خارجی مفید است. اهمیت این کتاب از آن جهت بیشتر می‌شود که توجه کنیم ایران یکی از اهداف این برنامه اقدامات امریکا و صهیونیست‌هاست و به همین جهت این اطلاعات می‌تواند در رویارویی با نقشه‌های آنها چاره‌ساز باشد.

از محتوای کتاب - به ویژه بخش نخست آن، که مشتمل بر تحلیل‌های اقتصادی نویسنده است - آشکار می‌شود که نویسنده رویکردی سوسیالیستی به موضوع دارد و با همین رویکرد می‌کوشد مسائل و بحران

اقتصادی امریکا و غرب را تحلیل کند که البته بسیاری از تحلیل‌ها دارای ادله عقلی و کاربرد عام‌اند. در عین حال لازم است خوانندگان محترم هنگام مطالعه متن، به خصوص بخش نخست با دیده نقادانه به مطالب بنگرند و تصور نکنند که انتشار این کتاب به معنای پذیرش محتوا و همه دست‌نمای‌های ریسنده آن است. البته تا حد لازم در موارد مهم در پاورقی به نکات لازم اشاره، و برخی نقدها ارائه شده است.

اگر بسیاری از مطالب بخش نخست مربوط به دغدغه‌های نویسنده نسبت به امریکا، نیز است و ممکن است به نظر برسد که برای مردم ما پرداختن به آنها به بن‌بست ضرورتی ندارد، ذکر این مطلب ضروری است که امریکای لاتین به لحاظ نقش مهمی که در منطقه تحت نفوذ امریکا و غرب دارد تا جایی که راه آن را به طخ‌لوت امریکا نامیده‌اند از اهمیت مضاعفی برخوردار است و آگاهی از وضعیت آن می‌تواند برای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران مفید باشد. افزاً بر اینکه الگوهای اقتصادی موفق آنها صرف‌نظر از جنبه‌های سیاسی می‌تواند برای برنامه‌ریزان اقتصادی ایران اسلامی نیز مفید واقع شود.

مطالب بخش دوم کتاب البته به شکلی غیرمستقیم تر به دستر سوار د مرتبط با سیاست‌های ایران و نقشه‌های دشمن علیه ایران است که گاه از مطالب آن و اطلاعات ذی‌قیمتی که در لابه‌لای صفحات کتاب به دست پرداخته شده است باید بهره گرفت، و به‌ویژه آشنایی با چهره‌های مهم و تأثیرگذار صهیونیست و نقش‌ها و جایگاه‌های آنها و شبکه‌های صهیونیستی فعال در امریکا نظیر آپیک و دیگر موارد، مغتنم و مفید است و

می‌تواند مسئولان جمهوری اسلامی ایران را با اطلاعات کامل از هویت آنها و چگونگی عملکرد آنها با تجزیه و تحلیل سیستم سیاسی و اقتصادی، یکاژها سازد؛ امری که به ختنی سازی هرچه بیشتر نقشه‌های آنها کمک می‌کند. باز تأکید می‌شود که ترجمه و نشر این کتاب به معنای تأیید کامل کتاب و محتوای آن نیست، بلکه دیدگاه نویسنده در مواردی که تعداد آن نیز شاید کم نباشد، با ما یکی نیست، و حتی در برخی موارد مغایرت‌های اساسی دارد که در صورتی به آنها پرداخته شده است.

نکته مهم دیگر آن است که این کتاب در سال ۲۰۰۸ منتشر شده است، و از این رو مطالب آن در مرحله خاصی از سیاست خارجی اوپاما را دنبال کرده است؛ حال آنکه از آن زمان تاکنون تغییرات مهم و وسیعی در تحولات منطقه و جهان رخ داده است. به همین سبب این کتاب را زیر سؤال برده و وقایعی مانند بیداری اسلامی و تحولات هسته‌ای ایران با ۵+۱ طبعاً پوشش داده نشده است. با این حال و با وجود تحولات ذکر شده، الگوهای ثابت رفتاری امریکایی‌ها و غربی‌ها و به‌ویژه صهیونیست‌ها همچنان برای صاحب‌نظران و خوانندگان محترم، مفید و آموزنده است.

ناقد

دکتر محمدناصر سقایی بی‌ریا